

взаємодопомоги» зазначав Кропоткін, «Інстинкт бунту» говорив Бакунін. Тобто, мова йде про те, що анархізм ніколи остаточно не перемагав, але анархізм ніколи остаточно і не програвав, його неможливо подолати чи побороти. До тих пір поки є людина, до тих пір поки в людині є прагнення до свободи, до тих пір і будуть жити ідеї анархізму у людині. Отже, довкола понять «анархія», «анархізм» сформувались певні міфи, зокрема: «анархія – це хаос», «анархізм – це утопія» Його ідеї часто викривляються та подаються у такому вигляді як щось істинне. Тоді як класики анархізму доводили, що це певна альтернатива державі, про що йшлося у статті.

Список використаних джерел і літератури:

1. Неттлау М. Очерки по истории анархической идей. М., 2013
2. Рябов П. В. Краткая история анархизма. Краснодар: Чёрное и красное, 2000. 24 с.

Мусіюк Інга

НАЦІОНАЛІЗМ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗАГРОЗА ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

У статті висвітлено питання ідеї націоналізму та його трансформації у ХХІ столітті. В результаті проведення дослідження зроблено акцент на неоднозначній сутності націоналізму, важливості розуміння принципів відмінностей між поняттями націоналізму та патріотизму, а також наголошенні на необхідності балансу націоналізму та глобальної співпраці в умовах сучасності.

Ключові слова: націоналізм, патріотизм, глобалізація, інтеграція, ХХІ століття.

The article provides an idea of nationalism and its transformation in 21st century. The author concentrates on the debatable essence of nationalism, the significance of understanding of principal differences between nationalism and patriotism. The necessity of balance between nationalism and global cooperation in contemporary world is underlined.

Keywords: nationalism, patriotism, globalization, integration, 21st century.

У ХVІІІ столітті британський мислитель Семюель Джонсон вимовив одного разу знамениту фразу: «Патріотизм – останній притулок негідників» [3]. Насправді, до патріотизму цей вислів не має відношення: мова йде про націоналізм. Патріотизм, або любов до Батьківщини, є таким природним явищем для людини, як любов до батьків. Зовсім інша справа націоналізм. Любов до батьківщини так само, як свобода або людська гідність, передусім – це цінність. Для націоналізму, на думку багатьох, мови цінностей не існує. Він розуміє виключно мову інтересів. Ті, хто називають себе націоналістами, часто плутають це поняття з патріотизмом. Показовою в цьому є плідна праця Вокера Конора. На його думку, поняття нації та націоналізму слід чітко відрізнити від понять держави й патріотизму [4]. Патріотизм – це любов до своєї Вітчизни.

Націоналізм – це егоїзм і небажання ділитися своєю Вітчизною з тими, хто на тебе не схожий, але теж до неї належить. Питанням походження та сутності націоналізму як явища займається велика кількість дослідників.

Важливою є теоретична праця Е. Гелнера «Нації і націоналізм», у якій автор дає історичну ретроспективу явищу та пояснює, як пов'язаний націоналізм зі становленням державності [2]. Наприклад, К. Аршин, С. В. Лур'є, В. Малахов, Е. Д. Сміт присвятили свої роботи детальному вивченню націоналізму з акцентом на світоглядній складовій і регіональним особливостям. Сьогодні націоналізм набуває нових рис, і мета нашого повідомлення – дослідити націоналізм в контексті глобалізаційних тенденцій.

Передусім, слід звернути увагу на те, що головною тенденцією сучасного світу є глобалізація. Рука об руку з глобалізацією йде ліберальна ідеологія з відповідними цінностями, і спільною метою є збереження єдиної світової економічної системи, в якій капітал – фінансовий, ресурсний, людський – постають основними цінностями. Втім, і націоналізм, разом із принципом права націй на самовизначення також співіснує із сьогоденням і глобалізаційними тенденціями. Націоналізм з точки зору ліберальних держав, є другорядним фактором сучасності, який може бути допущений лише в тому випадку, якщо він не суперечить глобальним інтеграційним процесам [1]. Виходить, що утворення нової Косовської держави у 2008 році можна розцінювати, не як націонал-сепаратизм албанців Косова, а реалізацію права націй на самовизначення. Визнання незалежного Косова цілою низкою держав, Європейським Союзом і ООН стало міжнародним прецедентом і зараз сприяє якнайшвидшому входженню Косова у світові наднаціональні інтеграційні структури. Як висновок – подібні ініціативи слід заохочувати. Якщо ж націоналізм намагається обмежити поширення ліберальних цінностей на певних територіях, то йому необхідно протидіяти та мирним шляхом, за допомогою міжнародного права, і силовими методами. Слід зауважити, що більшість сучасних націоналістів загалом згодні посідати почесне друге місце. Їх цілком влаштовують основні тенденції сучасного світу: глобальна нерівність, секуляризація, недоторканість особи й приватної власності, ринкова економічна система. Питання постає в наступному: як мислення і світоглядні установки націоналізму протистоять у цьому світі мисленню ліберальному, де ідеалом є інтернаціоналізм та солідарність народів? Націоналістична ідея є антитезою до ідеї європейської. І якщо націоналістичні політичні сили візьмуть гору в європейському та трансатлантичному світі, то це буде кінцем європейського проекту в його нинішньому вигляді. Серед націоналістів існує широко поширена думка, що національні держави, які зуміли зберегти в умовах глобалізації свою культурну ідентичність, є ідеалом і зразком для інших, тому слід брати з них приклад

і наслідувати їхню політику. Деякі прибічники націоналістичних поглядів сподіваються, що світ стане мережею неприступних, але дружніх фортець [5]. Кожна національна фортеця буде захищати свою унікальну ідентичність й інтереси, але водночас всі фортеці зможуть співпрацювати та торгувати мирним шляхом. Не буде ні імміграції, ні мультикультуралізму, ні глобальних еліт, але не буде і світової війни. Проблема з цим баченням у тому, що неприступні стіни не схильні до приязності. Жодна нація не може звести стіну перед «ядерною зимою» або глобальним потеплінням або ж самостійно регулювати розвиток штучного інтелекту і біоінженерії.

Розглянемо інший приклад, коли лише колективні дії держави здатні сприяти розв'язанню глобальної проблеми. Усі держави-учасниці НАТО згодні з тим, що тероризм є однією з найбільш серйозних загроз миру, безпеки і стабільності, тому країни разом вживають ефективних заходів щодо запобігання тероризму. Втім, згадаймо голод 1995-1999 рр. в Кореїській Народно-Демократичній Республіці, який став результатом різкого скорочення міжнародних поставок і неефективної політики північнокорейського керівництва, яке ізолювало свою державу від усього світу.

З огляду на те, що відбувається в сучасному світі, нам необхідно не скорочувати глобальну співпрацю, а розширювати її. З одного боку, питання, чи потрібно створювати глобальну ідентичність, ще досить гостро стоїть перед спільнотами, які вже рухаються інтеграційним шляхом. З іншого боку, безумовно, слід спонукати людей бути лояльними не тільки до власної нації, а й до людства і до планети Земля. Націоналізм – не такий вже неприступний бар'єр для толерантного світу, до якого ми прагнемо. Людські ідентичності досить адаптивні. Іноді слід ставити на перше місце національні інтереси, але бувають випадки, коли життєво важливо захищати інтереси людства в цілому, щоб у всіх нас було майбутнє. Не дарма в недавньому інтерв'ю Юваля Ной Харари з приводу того, що відбувається у світі, згадується, що все йде до того, що економіка глобалізується, політика лібералізується, а їх поєднання створить рай на Землі [6].

Список використаних джерел і літератури:

1. Булавінцева В. Націоналізм - це жага влади. 04.12. URL: <http://scienceport.ru/library/-literature/2014-04-01-13-11-07/?PRINT=Y> .
2. Гелнер Е. Нації та націоналізм / пер. з англ. Київ: Таксон, 2003. 300 с.
3. Душенко К. В. Большая книга афоризмов. Изд. 5-е, исправленное. Москва: ЭКСМО-Пресс, 2001. 1056 с.
4. Сміт Е. Д. Націоналізм: теорія, ідеологія, історія / пер. з англійської. Київ: К.І.С., 2004. 170 с

5. Юваль Ной Харарі. Вийти за межі націоналізму. *Новое время*. 14.01.19. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/vijti-za-mezhi-natsionalizmu-2516725.html>

6. Yuval Noah Harari: Nationalism vs. globalism: the new political divide. URL: <https://www.english-video.net/v/ru/2695>.

Моїсеєва Ірина

СТАНОВЛЕННЯ АНДЕГРАУНДУ ЯК ЯВИЩА КУЛЬТУРИ В СРСР 1950-60 РР.

У статті розглядається явище андеграунду у тоталітарному суспільстві Радянського Союзу як культурний прояв протесту. Проаналізована історія та становлення феномену підпільної культури у 1950-60-х роках.

Ключові слова : андеграунд, Радянський Союз, мистецтво

The article examines the phenomenon of the underground in the totalitarian society of the Soviet Union as a cultural manifestation of protest. The history and formation of the phenomenon of underground culture in the 1950s-60s are analyzed.

Key words: underground, Soviet Union, art

Дослідження андеграунду сьогодні є вкрай актуальним і з наукової точки зору, бо з'являються все більше документів, що допомагають зрозуміти та дослідити це явище, так і з точки зору вивчення андеграунду як способу/форми боротьби з тоталітарною системою, як шляху пошуку свободи. Більше того, перехід андеграунду з контркультури в простір масової культури говорить і про його важливість і з точки зору соціальної антропології.

Досліджувати андеграунд вітчизняні та пострадянські історики починають одразу після розпаду СРСР, в західному науковому дискурсі цій темі увага почала приділятися ще у 1980-х роках. Серед найвідоміших істориків слід назвати М.Геллера, С. Коткіна, Н. Лебіну та інших. Підвищення інтересу до андеграунду пов'язано з переосмисленням радянського минулого та зміною ідеологічної парадигми, крім того лише починаючи з 1990-х років поступово у розпорядження дослідників починають потрапляти архівні документи.

Метою нашого дослідження є аналіз феномену андеграунду у Радянському Союзі, історія його розвитку.

Під андеграундом, який у середині минулого століття частіше називали «іншим/альтернативним мистецтвом», ми розуміємо представників мистецтва та культури, які йшли проти політичної та ідеологічної цензури. Однак, зачатки цього явища проявляються вже в 1930-40-х роках, а з 1950-х років андеграунд уже стає повноцінною течією радянської культури. Серед тогочасних митців був популярний вислів: «Мистецтво задля мистецтва».